

عنوان مقاله :

فراخوان
ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (کیفی - یادگیری)

گردآورنده :

سیمین علیمردانی

(مدرک : کارشناس آموزش و پرورش ابتدائی) (لیسانس)

آموزگار دبستان غیر انتفاعی سما (پایه دوم) - شهرستان نیشابور

کد پرسنلی : ۳۲۷۴۹۴۰۷

فهرست مطالب :

عنوان :

صفحه:

۱	مقدمه	.....
۵	چکیده	.....
۳	اهداف	.....
۶	ارزشیابی تحصیلی	.....
۶	سه عنصر اصلی در آموزش وجود دارد	.....
۷	ارزشیابی پیشرفت تحصیلی	.....
۸	اصول و مفاهیم قابل تأکید در ارزشیابی	.....
۹	جایگاه و نقش ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در آموزش و یادگیری فرآیند - مدار	.....
۱۰	ویژگی ارزشیابی فرآیند - مدار	.....
۱۰	آشنایی با پاره ای از مفاهیم ارزشیابی	.....
۱۲	تفاوت بین اندازه گیری و ارزشیابی	.....
۱۲	آزمون استاندارد پیشرفت تحصیلی	.....
۱۳	ارزشیابی توصیفی	.....
۱۳	آنچه معلم باید در ارتباط با ارزشیابی بداند و رعایت نماید	.....
۱۴	انواع ارزشیابی	.....
۱۵	نتایج ارزشیابی تشخیصی برای معلم و دانش آموز	.....
۱۵	کاربرد ارزشیابی توصیفی	.....
۱۶	مقایسه ارزشیابی توصیفی و کمی	.....
۱۷	ابزارهای ارزشیابی توصیفی	.....
۱۷	پوشه کار	.....
۱۸	چه چیزهایی را باید در پوشه نگهداری کرد	.....
۱۹	معیارهای برای ارزشیابی پوشه ای	.....

۱۹	از نتایج ارزشیابی پوشه ها چگونه استفاده کنیم
۲۰	پروژه
۲۱	چگونگی ارائه یک پروژه
۲۱	مزایای استفاده از پروژه
۲۲	سنجش عملکرد
۲۲	هدف از سنجش عملکرد
۲۲	بهتر است قبل از اجرای سنجش عملکرد چند سؤال از خود پرسیم
۲۳	آزمون های عملکردی
۲۵	نتیجه گیری
۲۶	پیشنادهای کاربردی
۲۷	منابع

مقدمه

موضوع: ارزشیابی توصیفی

به عنوان معلم باید عمیقاً باور داشته باشیم که هر دانش آموز قابلیت رشد و یادگیری را دارد به شرط آنکه ابزارهای سنتی ارزشیابی را که بدون توجه به تفاوت‌های فردی، فقط به دنبال نقطه ضعف هاست رها کنیم و ابزاری بسازیم که توانایی‌ها را شناسایی کند و به دانش آموز اعتماد به نفس بخشد و زمینه را به گونه ای مهیا کنیم که نمره گرایی از بین برود و معلم و دانش آموز و اولیاء همه به دنبال کیفیت کار باشند نه کمیت. کثرت مقالات و کتبی که اخیراً به پیشرفت ارزشیابی تحصیلی اختصاص یافته و در آنها کوشش شده است تا ضرورت و شایستگی ارزشیابی رد شود یا اثر بخشی آن بهبود یابد خود مؤید این واقعیت است که ارزشیابی های کیفی تا چه اندازه مورد توجه و سؤال می باشند. اصطلاح ارزشیابی در معنای بسیار وسیع خود عبارت از عملی است که به وسیله آن درباره واقعه ای، یا یک فرد یا شیء با توجه به معیاری قضاوت می شود.

از طرف دیگر موضوع قضاوت و معیار ارزشیابی هر چه باشد در نفس عمل تغییری ایجاد نمی شود، بنابراین عمل ارزشیابی حوزه بسیار گسترده ای دارد که غیر از بارزده های تحصیلی چندین نمونه دیگر می توان برای آن ذکر نمود. در واقع امتحان نوعی قضاوت است که طبق اصول معینی انجام می شود و وسیله ای برای توصیف تغییر رفتار دانش آموز در جهت اهداف آموزش و پرورش و کمک به بهبود یادگیری است.

ارزشیابی یکی از ارکان هر برنامه درسی است همان طور که در ابتدای هر درس با انجام ارزشیابی تشخیص میزان دانش و توانایی فراگیران سنجیده می شود. پس از هر درس و در پایان درس نیز آموخته های دانش آموزان ارزشیابی می گردد.

معمولاً ارزشیابی هم میزان پیشرفت فراگیران و هم میزان توفیق آموزگاران را می سنجد و نقاط قوت و ضعف برنامه آموزشی را نشان می دهد .

ضمناً آموخته های فراگیران در سه حیطه ی دانش - مهارت علمی - نگرش مورد ارزش و سنجش قرار می گیرد .

در این ارزشیابی رشد میزان یادگیری هردانش آموز مورد نظر است و همچنین فعالیت تلاش فردی و گروهی دانش آموزان منظور می شود . فعالیت خارج از کلاس دانش آموزان بخشی از نمره ارزش یابی مستمر را شامل می شود و ضمناً باید به تفاوت های فردی فراگیران توجه شود .

در پایان برای داشتن یک ارزشیابی توصیفی همراه با یادگیری مؤثر و مفید لازم است که معلمان با اهداف این نوع کار و ابزار و نحوه ی انجام آن آشنا شوند و آنگاه اولیاء را در جریان کار قرار دهند و آنها را توجیه کرد و سپس دانش آموزان را توجیه کرد و در این صورت است که همگی با هم با فکر و توان هم می توانیم راه را تا پایان ادامه دهیم و به نتایج مطلوب برسیم .

امیدوارم این مطالعه بتواند به گسترش شناخت انسان آن طور که در موقعیتهای واقعی زندگی روزمره اش رفتار می کند کمک نماید.

اهدافی که ارزشیابی تحصیلی در نظر دارد

با عنایت به اهمیت ارزشیابی می توان اهداف زیر را برای آن مطرح نمود:

- ارزشیابی می تواند به عنوان عاملی مؤثر در تشخیص شیوه صحیح تدریس و کمک به ارتقاء و اعقلای آن یاری رسان معلم باشد.

- بر اساس نتایج حاصله از ارزشیابی می توان در انتخاب معلمان کارآمد و شیوه تدریس مؤثر تصمیم گیری نمود.

- دانش آموزان در این زمینه بهره ور خواهند شد و از نتایج ارزشیابی می توانند به نقاط ضعف و قوت خود آگاهی پیدا نموده درصدد رفع یا تقویت آن نقاط باشند.

- ترسیم ضوابط خاص در زمینه ی ارائه ی شیوه های مؤثر

- تدریس هدفهای ارزشیابی بر حسب سؤالی که ارزشیاب درباره بازده مورد ارزشیابی مطرح میکند فرق می کند و کار آن گروه از شیوه های ارزشیابی که در نظام تحصیلی به کار می رود. این است که تحقیق هدف های آموزشی را کنترل می نماید.

اهداف این تحقیق عبارتند از:

مقصود از ارزشیابی خدمت به آموزش است، نه در کمین نشستن برای غافلگیر کردن دانش آموزان و محک زدن او با معیار آنچه «نمی داند» فرهنگ موفقیت را میتوان با کاربرد روش صحیح در آموزش و ارزشیابی بر فضای کلاس غالب کرد.

در ارزشیابی (توصیفی) میزان افزایش یادگیری هر دانش آموز مدنظر می باشد و همچنین فعالیت تلاش فرد و گروهی دانش آموزان منظور می شود.

فعالیت خارج از کلاس فراگیران بخشی از نمره ارزشیابی مستمر را شامل می شود و ضمناً باید به تفاوت های فردی فراگیران توجه شود .

اطلاعات حاصل از سنجش و ارزشیابی مستمر هر دانش آموز به این پرسش معلم پاسخ دهد که این دانش آموز در کجا قرار دارد . و برای پیشرفت او چه می توان کرد ؟ نه این که معلم نتیجه گیری نماید که مثلاً این دانش آموز زیر حد متوسط ، کند ذهن یا تیز هوش است.

اهداف تحقیق :

کسب مهارت های بحث و گفتگو

مشارکت در فعالیتهای گروهی

ایجاد انگیزه برای مطالعه و یادگیری

کسب مهارتهای مربوط به ارتباطات بین فردی

کسب مهارتهای مطالعه درست

توجه به موضوع مورد مطالعه

کسب مهارت تفکر انتقادی

ارتباط بین یادگیری قبلی و بعدی

تثبیت یادگیری از طریق مرور کردن ، سؤال جواب و یافتن جواب

تلفیق مهارتهای شنیدن ، خواندن ، تفکر و نوشتن

افزایش اعتماد به نفس و ابراز وجود

چکیده

در این مقاله سعی شده است که بر ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (کیفی - یادگیری) فراگیران با توجه به اهمیت آن نگاهی داشته باشیم.

بر اساس این روش که همان سنجش عملکرد یادگیرندگان و مقایسه نتایج حاصل با هدفهای آموزشی از پیش تعیین شده به منظور تصمیم گیری که آیا فعالیت های آموزشی معلم و تلاش های فراگیران به نتایج مطلوب رسیده است. بدین منظور از انواع ارزشیابی ها که شامل آغازین - تکوینی (مستمر) پایانی (تراکمی) مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

هم چنین اصول و مفاهیم قابل تاکید در ارزشیابی توصیفی و نقش آن در آموزش و یادگیری حد نظر واقع شده است در این مباحث سعی شده که اهداف ارزشیابی توصیفی و ارتباط آن با ارزشیابی تکوینی بیان شود. بعد از این موارد ابزارهایی که در این روش استفاده می شود.

پوشه کار - پروژه - آزمون های عملکرد می باشد.

برای مثال: در آزمون عملکرد، تهیه یک آزمون عملکرد از نوع سیاهه یا چک لیست می باشد.

در مجموع امیدواریم که راهکارهای مناسب جهت چگونگی استفاده از ابزارها و نتایج حاصل از ارزشیابی توصیفی ارائه شده باشد.

ارزشیابی تحصیلی

هر کاری که قضاوتی به همراه داشته باشد ارزشیابی است بعضی مواقع سنجش و ارزشیابی معادل به کار می روند اما به واقع هم معنا نیستند . سنجش اندازه گیری عملکرد است و مشتمل بر قضاوت نیست و این نقش بر عهده ارزشیابی است .

ضمناً آموخته های فراگیران در سه حیطه ی دانش - مهارت علمی - نگرش مورد ارزش یابی و سنجش قرار می گیرد .

اگر یادگیری هایی که فراگیران لازم دارند تا رشد کنند و به شکوفایی برسند ، صورت نگیرد ، به این معناست که هیچ تغییری در آنها به وجود نخواهد آمد . به سخنی دیگر ، بدون یادگیری هیچ تغییری در درک ، احساس ، فکر ، توان ، قدرت و کارایی آنها صورت نخواهد گرفت ؛ زندگی و ویژگی های آن را نخواهد شناخت و نخواهد توانست با زندگی کنار بیاید و به یقین زندگی برای او دشوار خواهد شد . قبول کنیم که هر یادگیری باید با تغییر همراه باشد . تغییر از وضعیتی که در آن هستیم به وضعیتی که می خواهیم به آن برسیم .

به طور مسلم همه می خواهند همیشه در وضعیتی قرار گیرند که بهتر از وضعیت پیشین باشد پس آموزش نیاز همه است . هیچ کس در هیچ زمانی نمی تواند از آموزش ، یاد دادن و یاد گرفتن روگردان باشد .

سه عنصر اصلی در آموزش وجود دارد :

عنصر اول - در آموزش کسی هست که یاد می دهد.

عنصر دوم - در آموزش کسی هست که یاد می گیرد .

عنصر سوم - در آموزش گاهی مطلبی یا موضوعی هست که باید یاد داده شود .

عنصر اول را «یاد دهنده» عنصر دوم را «یاد گیرنده» و عنصر سوم را «موضوع یادگیری» می نامیم . بسیاری از نظریه پردازان یادگیری می گویند که یادگیری به تقویت وابسته است اما دیدگاههای یادگیرنده گان نسبت به ماهیت تقویت با یکدیگر متفاوت است.

یادگیری یکی از مهمترین زمینه ها در روان شناسی امروز و در عین حال یکی از مشکل ترین مفاهیم برای تعریف کردن است . در یکی از فرهنگ لغتها یادگیری این گونه تعریف شده است : کسب دانش ، فهمیدن ، یا تسلط یابی از راه تجربه یا مطالعه .

اما بیشتر روانشناسان این تعریف را نمی پذیرند، زیرا در آن اصطلاحات مبهم دانش ، فهمیدن تسلط یابی به کار رفته اند ، در عوض ، روانشناسان در سالهای اخیر به تعریف هایی تمایل نشان داده اند که به تغییر رفتار مشاهده پذیر اشاره می شود .

برای توصیف تغییر رفتار دانش آموز در جهت اهداف آموزش و پرورش و کمک به بهبود یادگیری ۶ هدف اساسی دنبال می شود .

۱- کمک به یادگیری دانش آموز برای آشنایی با هدفهای آموزشی تربیتی

۲- برانگیختن رغبت و علاقه ی دانش آموز به یادگیری

۳- تصمیم گیری برای شروع مراحل بعدی تدریس

۴- اصلاح روش تدریس

۵- ارتقاء و طبقه بندی دانش آموزان

۶- تصحیح نتایج فعالیت های فراگیران و دادن بازخورد به آنها

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (Academic achievement evelution)

عبارتست از سنجش عملکرد یادگیرنده گان و مقایسه ی نتایج حاصل با هدفهای آموزشی از پیش تعیین شده به منظور تصمیم گیری در این باره که آیا فعالیتهای آموزشی معلم و کوششهای دانش آموزان به نتایج مطلوب انجامیده اند و به چه میزان ؟

بحث ارزشیابی را می توان از مهمترین مباحث قلمرو برنامه درسی و پیشرفت تحصیلی دانست .

«اصول و مفاهیم قابل تأکید در ارزشیابی»

چون ارزشیابی حالت فرآیندی دارد ، جریان آن متوقف در مرحله ی خاصی از فعالیت یا فعالیتها نمی باشد .

فعالیت ارزشیابی ، نظام دار و هدفمند است و مراحل منظم و مستمر و منسجمی دارد که بر اساس آن تحلیل یافته ها و مقایسه ها صورت می گیرد .

نتیجه ارزشیابی ، داوری و تصمیم گیری است ، در غیر این صورت فاقد ارزش اساسی و توجیه عملی است .

جایگاه و نقش ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در آموزش و یادگیری فرایند - مدار

هدف نهایی تعلیم و تربیت ، انسان سازی و آینده سازی است . از آنجا که آینده ی جوامع به دست

انسانها ساخته می شود ، هدف و رسالت اصلی تعلیم و تربیت را باید در انسان سازی جستجو

کرد ..... که بخش عمده ی آن به نهاد رسمی آموزش و پرورش و مدرسه سپرده شده است .

مهم ترین مسوولیت مدرسه برنامه ریزی برای آموزش و یادگیری است .

برای آنکه آموزش به یادگیری منتج شود باید برای آن برنامه ریزی شود .

طراحی آموزشی شامل کلیه ی تجارب و فرصتهای یاددهی و یادگیری است که از جانب معلم به

منظور ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار فراگیران طراحی و اجرا می شود و بازده آن مورد ارزشیابی قرار می گیرد.

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی به عنوان جزئی جدا ناشدنی از فرایند یاددهی و یادگیری محسوب

می شود که هدف آن کشف مشکلات آموزش و یادگیری و برنامه ریزی برای رفع این مشکلات می باشد.

بد نیست در اینجا به تفاوت دیدگاه رفتارگرایان و دیدگاه شناختی پیرامون ارزشیابی پردازیم.

در رویکردهای رفتارگرایی، ارزشیابی بیشتر به نتیجه ی بازده یادگیری توجه دارد و برای تعیین

میزان پیشرفت یادگیرندگان و رسیدن به هدفهای آموزشی به کار گرفته می شود.

این نوع ارزشیابی غالباً در پایان درس یا پایان یک دوره ی آموزشی اعمال می شد تا معلوم شود چه

مقدار از تغییرات مورد نظر، در اعمال و رفتار فراگیران ظاهر شده است.

در اینجا فرایند تفکر و مؤلفه های آن مورد توجه قرار می گیرد و تنها پاسخ دادن به محرکهای آموخته

شده، نشانه ی یادگیری و دست یافتن به یک هدف آموزشی محسوب می شود.

ابزارهای اندازه گیری و سنجش پیشرفت یادگیری غالباً بر آزمونهای مداد و کاغذی تاکید دارد که در

قالب پرسشهای کلیشه ای و حافظه ای، یادگیری های پراکنده ی فراگیران را مورد ارزشیابی قرار می

دهد.

در رویکردهای شناختی در کنار توجه به نتیجه و بازده یادگیری، به فرایند یادگیری و

مجموعه ی فعالیتهای ذهنی که یادگیرنده از طریق آنها به نتیجه رسیده است نیز توجه می شود.

در اینجا صرفاً ارزشیابی به ارائه ی پاسخهای مورد انتظار از یادگیرنده، بسنده نمی کند، بلکه

می خواهد بداند چرا و چگونه یادگیرنده به چنین نتایجی دست یافته است.

در ارزشیابی فرایند مدار، ارزشیابی پیشرفت یادگیری به عنوان امری مستمر و پویا در نظر گرفته می

شود که در تمام مراحل آموزش و یادگیری به کار گرفته می شود و در واقع نقش تکوینی دارد و هدف آن اصلاح و بهبود فرایند یاددهی - یادگیری می باشد.

بهترین زمان برای این نوع ارزشیابی ، زمانی است که فرایند آموزش و یادگیری در حال انجام است.

در این رویکرد ، توصیف عملکرد یادگیرنده در هر مرحله از یادگیری کمک خواهد کرد تا یادگیرنده و معلم ، مشکلات آموزش و یادگیری را شناسایی نموده و برای رفع آنها اقدام کنند.

این نوع ارزشیابی را می توان به هر سه شیوه ی گفتاری ، نوشتاری و عملکردی و با استفاده از انواع ابزارهای اندازه گیری و سنجش مانند بحث و گفتگو ، ارائه ی گزارش شفاهی ، پاسخ دادن به پرسشهای کتبی ، اجرای پروژه های پژوهشی و .... مورد استفاده قرار داد .

ویژگی ارزشیابی فرایند - مدار

این نوع ارزشیابی صرفاً به ارزشیابی از جانب معلم محدود نمی شود ، بلکه در کنار آن ، یادگیرنده به خود ارزشیابی فردی ، گروهی و کلاسی می پردازد و از این طریق نقاط قوت و ضعف خویش ، گروه و کلاسی را که در آن عضویت دارد روشن می سازد.

نتایج ارزشیابی فرایند مدار ، نه تنها میزان تحقق هدفها را در هر مرحله از آموزش و یادگیری نشان می دهد ، بلکه بازخورد آن ، زمینه ی اصلاحات لازم در برنامه ی درسی ، مواد آموزشی ، رسانه ها ، روشهای تدریس و فرایند ارزشیابی پیشرفت تحصیلی را فراهم می نماید .

آشنایی با پاره ای از مفاهیم ارزشیابی

الف - اندازه گیری: (Measurment)

فرایندی است که تعیین می کند یک شخص یا یک چیز ، چه مقدار از یک ویژگی برخوردار است .

دکتر حسن پاشا شریفی در این مورد می گوید:

اندازه گیری یعنی نسبت دادن اعداد به مقادیر متفاوت خصایص افراد بر اساس یک قاعده ی معین .

ب - سنجش: (Assessment)

به معنای جمع آوری اطلاعات در مورد آموخته ها و فرایند یادگیری دانش آموزان به منظور کسب

آگاهی از میزان یادگیری و نیازهای آموزشی آنان است.

این جمع آوری اطلاعات می تواند به شیوه های مختلف صورت پذیرد ، مانند:

مشاهده ی رفتار و ثبت مشهودات ، انجام محاسبه ، اجرای آزمون و ...

ج - آزمون: (Test)

وسیله یا ابزاری است که برای اندازه گیری عملکرد آزمودنی بکار می رود.

آزمون ممکن است شامل مجموعه هایی از پرسش های امتحانی باشد . آزمون همچنین می تواند شامل

موقعیتی باشد که دانش آموز در آن موقعیت یا انجام دادن یک کار یا یک تکلیف ، میزان توانایی و

مهارت خود را نشان دهد .

د - امتحان: (Examination)

عبارت است از تعدادی سوال که به صورت گزینش تصادفی از جامعه ای از سوال ها تهیه شده

و یا به عبارت دیگر یک وسیله یا روشی است که در آن آزمودنی ها با تعدادی از سوال های همخوان

و هماهنگ با یکدیگر مواجه می گردند ، یا به انجام فعالیت های علمی وادار می شوند که در نتیجه ی

این شرایط و در خاتمه ی موقعیت ، می توان از تواناییهای افراد شرکت کننده ی در امتحان مقایسه ای

کمی به دست آورد .

دکتر پاشا شریفی ، امتحان را آزمونی در مقیاس وسیع تر تعریف نموده و آنرا معمولا شامل چند آزمون

می داند که اغلب به صورت رسمی انجام می گیرد.

ه - ارزشیابی: (Evaluation)
ارزشیابی به یک فرایند نظام دار برای جمع آوری ، تحلیل و تفسیر اطلاعات گفته می شود هدفهای مورد نظر تحقق یافته اند یا در حال تحقق یافتن هستند و به چه میزانی ؟

«تفاوت بین اندازه گیری و ارزشیابی»

ال.ج. کروناخ (۱۹۶۳) ارزشیابی را «گردآوری و کاربرد اطلاعات به منظور اخذ تصمیم درباره برنامه آموزشی» و سی.ای.بی.بی (۱۹۷۵) آن را به عنوان «فرآیند نظام دار گردآوری و تفسیر شواهدی که منجر به داوری ارزشی می شود و در نهایت به عمل می انجامد» تعریف میکند.

به طور کلی ارزشیابی جامع تر از اندازه گیری است به گونه ای که علاوه بر جنبه های کمی، جنبه های کیفی رفتار را در بر میگیرد. اندازه گیری عمل یا فرایند سنجیدن یا اندازه گرفتن است هیچ نوع داوری ارزشی صورت نمی گیرد، ضرورتاً یک فرآیند غیر اخلاقی است.

آزمون استاندارد پیشرفت تحصیلی Standardized achievement test

مهمترین عامل تعیین کننده مناسب بودن یک آزمون استاندارد پیشرفت تحصیلی، تطابق بین سؤالات و آنچه عملاً در مدرسه تدوین شده است می باشد.

آزمونهای استاندارد پیشرفت تحصیلی تحت شرایط استاندارد تهیه شده اند بنابراین نسبت به ویژگیهایی که اجرای یک آزمون معین در بر دارد. این گونه آزمونها مبنای وسیع تری را برای تفسیر نمرات فراهم می آورند. هدف اولیه آزمونهای پیشرفت تحصیلی اندازه گیری سطح پیشرفت تحصیلی فرد فرد دانش آموزان است.

این آزمونها در مدارس برخی کشورها به طور گسترده ای مورد استفاده است، معلمان نقش مهمی را در آزمونهای پیشرفت تحصیلی ایفا می کنند آنها باید نقش خود را جدی گرفته و اطمینان یابند که موقعیتهای مکانی و روانی محیط مثبتی برای آزمودن به وجود می آورد.

ارزشیابی توصیفی

ارزشیابی توصیفی را می توان آموزش بدون نمره دانست و به جای تأکید بر ارزشیابیهای پایانی باید بر

ارزشیابی تکوینی (مستمر) تأکید داشت و در واقع ارزشیابی توصیفی

به توصیف ارزشیابی های گوناگون که به شیوه های متنوع از دانش آموز به عمل آورده ایم می پردازد

آنچه معلم باید در ارتباط با ارزشیابی بداند و رعایت نماید

۱- در ارزشیابی توسط معلم باید تفکر و مهارت سطح بالای دانش آموزان سنجیده شود نه

آموخته های طوطی وار آنان.

۲- در ارزشیابی معلم باید به تفاوت های فردی دانش آموزان عنایت ویژه شود و به جای آنکه عملکرد

دانش آموزان باهم مقایسه شود موارد ذیل مد نظر قرار گیرد:

الف - مقایسه ی عملکرد دانش آموزان با اهداف آموزشی .

ب - مقایسه ی عملکرد دانش آموزان با عملکردهای قبلی خودشان و توانایی های آنان.

۳- سوق دادن دانش آموزان به سوی آموختن مهارت های زندگی واقعی ، حل مسائل و معضلات

اجتماعی و ایجاد روابط مناسب بین مدرسه و جامعه از محورهای اساسی در ارزشیابی معلم باید باشد.

۴- در ارزشیابی معلم باید همکاری های گروهی و رشد اجتماعی جایگزین رقابتهای فردی شود.

۵- پرورش توانایی خود سنجی و قضاوت در مورد عملکرد خود و دیگران باید از ثمرات ارزشیابی

معلم باشد

قضاوت پیرامون عملکردهای خود یکی از پیوندهای استوار جامعه است که می تواند نقطه ی آغازین

آن از مدرسه باشد.

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

انواع ارزشیابی

۱- ارزشیابی آغازین: (preassessment)

این نوع ارزشیابی همانگونه که از نام آن نیز مشخص است ، نخستین ارزشیابی معلم است که پیش از فعالیت های آموزشی او به اجرا در می آید.

معلم در این نوع ارزشیابی به آموخته های پیشین دانش آموزان واقف می گردد.

۲- ارزشیابی تکوینی: (formative evaluation)

این نوع ارزشیابی دارای تعاریف متعددی است که در ذیل به پاره ای از آنها اشاره می شود:

آنچه عمدتاً به منظور کمک به اصلاح موضوع مورد ارزشیابی ، یعنی برنامه یا روش آموزشی ، مورد استفاده قرار می گیرد ، ارزشیابی تکوینی نام دارد .

ارزشیابی تکوینی ، که ارزشیابی منظم و مداومی است و برای تشخیص آموخته های دانش آموز در پایان هر بخش یا هر فصل از برنامه و در طول سال تحصیلی انجام می گیرد .

ارزشیابی تکوینی عبارت است از قضاوت در مورد اطلاعات جمع آوری شده در طول فعالیت آموزشی که به منظور تصمیم گیری های بعدی و بهبود فرایند یادگیری صورت می گیرد .

ارزشیابی تکوینی یا مستمر با فرایند یاددهی - یادگیری یک پارچه می شود و در سر تا سر

دوره ی آموزش تداوم می یابد. این نوع ارزشیابی ، هم بر فرایند یادگیری و هم به بازده یا

فرآورده های یادگیری تاکید دارد .

۳- ارزشیابی پایانی - تراکمی: (summative evaluation)

اداره ی کل سنجش و ارزشیابی در جزوه ی منتشره ی خود ، ارزشیابی پایانی را به صورت ذیل تعریف نموده است:

در ارزشیابی تراکمی ، تمام آموخته های دانش آموزان در طول یک دوره ی آموزشی تعیین

می شود و هدف آن نمره دادن به دانش آموزان و قضاوت درباره ی اثر بخشی کار معلم و برنامه ی درسی با یکدیگر است.

دکتر پاشا شریفی ، تعریف ذیل را برای ارزشیابی پایانی (ترکیبی) ارائه نموده است:

ارزشیابی تراکمی اغلب در پایان دوره ی آموزشی یا واحد درسی انجام می گیرد . هدف این نوع

ارزشیابی تعیین سطح دانش ، مهارت ، توانایی و نگرش پرورش یافته در یک دوره ی آموزشی بر

اساس برنامه ی خاص و هدفهای آموزشی از پیش تعیین شده است.

در نهایت ، برای ارزشیابی پایانی نقدی به صورت ذیل ارائه کرده است:

ارزشیابی پایانی (تراکمی) که در پایان هر دوره ی آموزشی برای تشخیص آموخته های دانش آموز

از کل مفاهیم و مطالب کلی و مهارتهای آموخته شده توسط دانش آموز در یک درس انجام می گیرد

نتایج ارزشیابی تشخیصی برای معلم و دانش آموز

ارزشیابی تشخیصی به معلم امکان می دهد تا مطالب درسی و روشهای آموزش را با سطح آموخته های

پیشین و نیازهای دانش آموزان تطبیق دهد و تجارب یادگیری مناسب را برایشان فراهم سازد . معلم بر

اساس نتایج حاصل از ارزشیابی تشخیصی ، شکاف بین توانایی های فعلی دانش آموزان و پیش نیازهای

یادگیری مطالب جدید را از طریق آموزش جبرانی و ترمیمی پر می کند .

« کاربرد ارزشیابی توصیفی »

۱- بهبود یادگیری

۲- ایجاد نگرش مطلوب نسبت به مدرسه

۳- افزایش بهداشت روانی کلاس

۴- اعتماد به نفس

۵- افزایش روحیه انتقاد پذیری در کودکان

۶- افزایش مشارکت در یادگیری

۷- رشد مهارت خود اصلاحی و خود تنظیمی

۸- رشد و توانایی نقد خود

۹- بهبود عملکردها

۱۰- خارج شدن از برنامه های کلیشه ای و چارچوبی

۱۱- آرامش در آموزش

مقایسه ارزشیابی توصیفی و کمی

امروزه نیازمند سیستم هایی از سنجش و ارزیابی هستیم که به دانش آموز به دیده ی حرمت نگاه کند .

موهبت های طبیعی و انسانی او را بسیار بیشتر از آزمونهای سنتی نشان دهد .

پس هر سنجشی که بتواند تصویری واضح و سه بعدی از رشد مهارت ها، تواناییها ، و دانش و نگرش

دانش آموز را بدهد قابل دفاع می باشد . بر خلاف ارزشیابی کمی که با داده های کمی و ریاضی و

عدد و رقم سرو کار دارد و از قضاوت برخوردار است .

باید دانست که کیفیت یک امر نسبی و انعطاف پذیر است و به طور کلی می توان گفت که کیفیت

مقطعی نیست بلکه اندیشه ای مستمر و بر اساس تلاش و فعالیت فرد انجام می گیرد . اما باید این مطلب

را مد نظر داشت که ارزشیابی کمی برای عموم قابل فهم تر است و اما ارزشیابی کیفی تخصصی تر

بوده و مهارت و آموزش بیشتری برای بکار گیری لازم دارد و بیشتر از مفاهیم و کلمات کلیدی ، و

ارزش گذاری و قضاوت برخوردار است. همچنین این دو ارزیابی از نظر ابزارهای جمع آوری داده نیز با هم فرق دارند.

ابزار جمع آوری داده های کمی معمولاً آزمونهای عینی یا استاندارد با پاسخ های از قبل تعیین شده است. اما ابزار ارزیابی کیفی را می توان ابزارهای ذهنی، نگرش سنج ها، روشهای مصاحبه ای، مشاهده ای، واقعه نگاری و گرایش های روزانه را نام برد.

به عنوان مثال تعداد پرسش های فراگیران در کلاس ارزشیابی کمی است اما نوع پرسش های فراگیران در کلاس امری کیفی است.

ابزارهای ارزشیابی توصیفی:

برای ارزشیابی توصیفی ابزارهای گوناگونی وجود دارد که در اینجا به ۳ نوع آن اشاره می کنیم.

۱- پوشه کار

۲- پروژه

الف- آزمونهای مختلف از جمله مداد کاغذی

۳- آزمون های عملکرد

ب- تکالیف درسی

پوشه کار:

یک مجموعه هدفدار منظم از کار و فعالیت فراگیر که نشان دهنده تلاش و کوشش و پیشرفت و رشد دستاوردها و موفقیت های او می باشد. و فراگیران را به فراگیری پویا و فعال تبدیل می کند که در برابر یادگیری و پیشرفت خود مسئول باشند.

پوشه کار مانند یک جورچین (پازل) مجموعه ی قطعاتی از کارهای هدفدار فراگیران است که به او امکان می دهد تا توانایی های خود را از جهات مختلف به نمایش بگذارد. که البته هر پوشه می تواند شامل کار یک فرد یا یک گروه باشد. که به یک یا چند موضوع درسی اختصاص دارد که البته می توان در زمان معین فراگیر آن را به خانه ببرد یا در مدرسه نگهداری شود و در اختیار معلم سال بعد قرار گیرد.

در واقع پوشه کار فرصت شناخت و اصلاح اشتباهات را به فراگیران می دهد.

چه چیزهایی را باید در پوشه نگهداری کرد:

- ۱- تکالیف انفرادی مدرسه
  - ۲- برگه امتحانی
  - ۳- تکالیف گروهی مدرسه
  - ۴- گزارش های علمی
  - ۵- یادداشت های کلاسی یا خارج کلاسی دانش آموز
  - ۶- ثبت پرسش ها و اظهارنظرها در رفتارهای قابل توجه
  - ۷- گزارش مصاحبه ای فراگیر با افراد مختلف
  - ۸- خلاصه داستان یا فیلم یا بازدید
  - ۹- نمونه کارهای هنری و...
- سعی شود کارهای ناتمام با ذکر تاریخ در پوشه گذاشته شود و کارهای تکمیل شده در پوشه نگهداری شود.

بهترین کار هر دانش آموز در پوشه گذاشته شود. معلم و دانش آموز در انتخاب مواردی که در پوشه

گذاشته شود با یکدیگر مشورت کنند.

معیارهایی برای ارزشیابی پوشه ای:

برای آنکه بتوان یک پوشه کار را ارزیابی کرد باید معیارهایی داشت که می توان به موارد زیر اشاره کرد.

- ۱- دقت در کار
- ۲- نظم کار و نظافت ظاهری
- ۳- خلاقیت و نوآوری
- ۴- کنجکاوی و پرسش گری
- ۵- پشتکار و صبر و حوصله
- ۶- کاربرد آموخته ها
- ۷- تصحیح اشتباهات
- ۸- توانایی استفاده از ابزار
- ۹- توانایی برقراری ارتباط
- ۱۰- توانایی حل مسئله
- ۱۱- توانایی طرح مسئله
- ۱۲- توانایی کار گروهی و....

از نتایج ارزشیابی پوشه ها چگونه استفاده کنیم:

- ۱- به دانش آموز امکان داده میشود پوشه ی خود را با معلم مرور کند و مواردی را که می تواند اصلاح کند بگوید.
- ۲- به دانش آموز امکان داده میشود که محتویات پوشه را با دانش آموز دیگر مرور کند
- ۳- به دانش آموز امکان داده میشود که محتویات پوشه را با گروه خود مرور کند.

۴- به دانش آموز امکان داده میشود که محتویات پوشه را با والدین مرور کند.

۵- به معلم این امکان را می دهد که پوشه فراگیران را مرور کند و مواردی که به کمک نیاز دارند تعیین کند.

۶- به دانش آموزان امکان می دهد که از کارهای خود نمایشگاهی ترتیب دهند.

پروژه

برای آنکه یک آموخته در ذهن فراگیر ثبت شود باید آن آموخته در موقعیت های مناسب به کار گیرد، فعالیت هایی تحت عنوان پروژه که فرصت های یادگیری متنوعی برای فراگیران ایجاد می کند اگر به درستی هدایت شوند از مؤثرین شیوه ها در سهم کردن فراگیران در فرآیند آموزش و پایدار کردن آموخته های فراگیران در حیطه های مختلف دانش مهارت و نگرش هستند.

فعالیت های پروژه ای برای دانش آموزان فرصتی فراهم می کند تا مهارتهای بهتر زندگی کردن و توانایی برخورد با مسائل زندگی را کسب کند. معمولاً پروژه های دانش آموزی هدف های برنامه ی درسی را دربردارد تا حدودی پیچیده تر از تکالیف معمولی است و دانش آموزان هم به صورت انفرادی و هم به صورت گروهی می توانند انجام دهند.

چگونگی ارائه یک پروژه

هنگامی که دانش آموزان به صورت انفرادی یا گروهی پروژه ای را انجام می دهند انتظار دارند معلم به آنان فرصت دهد تا حاصل کار خود را ارائه دهند. زمانی که دانش آموز می داند باید پروژه ی خود را در کلاس و در حضور جمع ارائه کند موظف میشود از جزئیات کار، حتی اگر بخشی از آن توسط دیگری انجام شده باشد مطلع باشد به این ترتیب افراد خانواده در آموزش فرزندشان سهیم می شوند.

به تفاوت های فردی فراگیران احترام بگذاریم با معرفی پروژه های متفاوت به فراگیر و گروه های مختلف دانش آموزی با توجه به طبقه بندی هوشی گاردنر به آنان امکان دهیم تا از حداکثر توان خود در پیشرفت تحصیلی بهره گیرند.

مزایای استفاده از پروژه:

- ۱- خصلت جستجوگری و کنجکاوی فراگیران برانگیخته می شود.
- ۲- پرورش مهارت حل مسئله
- ۳- فرصت های همکاری مثبت بین افراد در کلاس افزایش می یابد.
- ۴- مهارت نقادی و نقدپذیری را در فراگیران افزایش می دهد.
- ۵- فراگیران با استفاده از استعدادهای خاص خود یک محصول کیفی تولید می کنند.
- ۶- اعتماد به نفس فراگیران را افزایش میدهد.
- ۷- تئوری هوشهای چندگانه (۸ گانه گاردنر) را ملموس کرده و می تواند در شناخت هوش ها به ما کمک کند.

۸- به دانش آموزان فرصت می دهد تا به پرسش های خود نظم دهند و برای یافتن پاسخ برنامه ریزی کنند.

۹- به معلم امکان می دهد تا از فرصت های متفاوتی برای ارزشیابی فراگیران بهره جوید.

۱۰- به فراگیران فرصت می دهد تا با انتخاب آزاد زمینه ی فعالیت و استعداد خویش را کشف کند.

سنجش عملکرد

شامل روش هایی است که توسط آن فراگیران فرصت می یابند مهارتها و شایستگی های آموخته خود را آشکار سازند و در حین آن نیز چیزهایی بیاموزند. این روشها مشتمل بر طراحی و اجرای آزمایش های علمی، نوشتن مطالب و مقالاتی که مستلزم بازنمایشی، بازسازی است، تفسیر و استفاده از نقشه ها و نمودارها، سرودن اشعار، کارهای علمی و نمایشی، طراحی و اجرای مهارتهای ورزشی، شرکت در امتحانات و آزمونهای شفاهی و زبانی و.... که همه و همه نشانگر کاربردی، واقعی و عملی سنجش عملکرد است. بنابراین سنجش عملکرد یک دیدگاه، رویکرد و شیوه کلی سنجش یادگیرنده است که از همه روش ها و ابزار موجود می تواند استفاده کند حتی از روش های مرسوم و معمول اندازه گیری مانند آزمونهای معلم ساخته، که البته لازم به ذکر است که آنچه که این ابزارهای رایج و کمی را از روش های کیفی نوین متمایز می سازد، هدف و نحوه ی به کارگیری و استفاده از نتایج سنجش است.

در ضمن عملکرد میتواند به شکل فردی یا گروهی سنجیده شود.

هدف از سنجش عملکرد

سنجش عملکرد نه تنها در پایان آموزش به عنوان وسیله و روش تعیین میزان پیشرفت افراد کاربرد دارد بلکه هدف تشخیصی برای شروع آموزش و هدف ساختاری و فرآیندی به منظور هدایت و راهنمایی جریان یادگیری- یاددهی در حین شکل گیری و تکوین آموزش را نیز دنبال می کنند.

بهرتر است قبل از اجرای سنجش عملکرد چند سؤال از خود پرسیم

- ۱- چه مفهوم، مهارت یا دانشی را آزمون کنیم (هدف)
- ۲- فراگیران چه چیز باید بدانند (محتوا)
- ۳- فراگیران در چه سطحی باید عملکرد موردنظر را از خود نشان دهند (ملاک پذیرش عملکرد)

آزمون های عملکردی

تکالیف و آزمون های عملکردی، آموخته های فراگیر را در حیطه های مختلف در عمل به کار می گیرد و فراگیر طی انجام آن نشان می دهد تا چه اندازه در کاربرد آموخته ها تواناست. یکی و بلکه مهمترین شاخص و الگوی سنجش عملکرد، آزمون عملکردی است. آزمون عملکرد آزمونی است که تکلیف عملکردی را کمی ساخته به ارزش عددی تبدیل میکند که تکلیف عملکرد وظیفه و فعالیت فراگیر است و آزمون عملکردی مسئولیت مربی برای بیان کمی و عددی پیشرفت و تلاش فراگیر.

انواع آزمون های عملکردی

- ۱- آزمون های کتبی عملکردی
- ۲- آزمون های عملکردی شناسایی
- ۳- سنجش عملکرد در موقعیت هایی شبیه سازی شده

۴-آزمون عملکرد نمونه کار

۱- **آزمون های کتبی و عملکردی:** آزمون های کتبی مداد- کاغذی است که به طور معمول برای سنجش طبقه دانش و گاهی درک و فهم حیطه شناختی به کار می رود.

که البته این آزمون ها می تواند به شکل آزمون در خانه و کتاب باز و آزمون های معمولی اجرا شود.

۱- **آزمون عملکرد کیفی:** این آزمون عمدتاً بر کاربرد آموخته ها در موقعیت های عملی تأکید دارد.

۲- **آزمون عملکرد شناسایی:** در این روش فراگیر از طریق شناسایی عیب و اشکال وسیله، توانایی و مهارت عملی خود را آشکار می سازد.

۳- **سنجش عملکرد در موقعیت های شبیه سازی شده:** در این آزمون از فراگیر خواسته می شود تا در یک موقعیت شبیه سازی شده یا خیالی، همان اعمالی را انجام دهد که در موقعیت های واقعی، ضروری اند مثلاً تنفس مصنوعی که در این موارد با تهیه یک آزمون کتبی عملکردی از نوع سیاهه یا چک لیست، فهرست واریسی، مقیاس درجه بندی، فرد ارزیاب می تواند به سنجش فرآیند بروز عملکرد اقدام نماید.

۴- **آزمون عملکردی نمونه کار:** شبیه ترین روش بر موقعیت واقعی در زندگی طبیعی افراد، روش نمونه کار است. در روش نمونه ی کار که نزدیک ترین روش سنجش به عملکرد واقعی است فراگیر در محیط طبیعی سنجش می شود مثل آزمون رانندگی اتومبیل در محیط واقعی یا ساخت مکعب با ابعاد معین و با ابزاری که در دست دارند.

۳ **قسمت های اصلی آزمون های عملکردی:**

- ۱- تکلیف عمومی: فعالیتی است که معلم طراحی می کند تا فراگیر درگیر شود.
- ۲- برگه ارزشیابی: فراگیر راه حل، شیوه کار، نقشه کار.... را روی برگه ارزشیابی منعکس می کند.

۳- نمره گذاری: معلم با توجه به هدفهای آزمون عملکردی که از قبل مشخص است معیار ارزشیابی را مشخص می کند.

در پایان برای داشتن یک ارزشیابی توصیفی مطلوب و مفید لازم است که اولاً معلمان با اهداف این ارزشیابی و ابزار آن و نحوه ی انجام آن آشنا شوند و آن گاه اولیا را در جریان کار قرار داد و آنان را توجیه کرد و سپس دانش آموزان را توجیه کرد در این صورت است که همگی با هم با فکر و توان هم می توانیم راه را تا پایان ادامه دهیم و به نتیجه مطلوب برسیم .

نتیجه گیری

از عوامل مهم در موفقیت یادگیری مبتنی بر فعالیت، تداوم آهنگ صحیح یادگیری است. همچنین سنجش به راههای گوناگون صورت می گیرد یکی از این راهها استفاده از روش مشاهده است زمانی که فراگیران درگیر انجام تکالیف و یادگیری هستند او را مورد مشاهده قرار می دهیم و میزان درستی کار او را در می یابیم و در صورت لزوم او را راهنمایی می کنیم. استفاده از این روش ارزشیابی که معرف رفتارها و تمایلات و مهارت فراگیران است و برای آنکه بتوانیم اطلاعات را از دانش آموزان بدست آوریم لازم است از طریق این ارزشیابی از طریق ثبت مشاهدات و انجام پروژه و ارزشیابی پوشه ای (کارنما) و آزمون عملکردی صورت می گیرد و میزان پیشرفت فراگیران را مشخص می کنیم. و از طریق بازخورد نتیجه های بدست آمده را در روش تدریس محتوا و مواد آموزشی دخالت داده بهره وری آموزشی را بیشتر کنیم. در این صورت از دلهره ها و نگرانی های معلمان و فراگیران و اولیاء آنان در مورد ارزشیابی کاسته میشود و این گونه از ارزشیابی توصیفی به تکمیل آموزش کمک خواهد کرد. و از طریق به کار گیری ارزشیابی توصیفی یعنی آموزش بدون نمره دانست و به جای آن تأکید بر ارزشیابی های پایانی باید بر ارزشیابی های تکوینی (مستمر) تأکید داشت. و در واقع ارزشیابی توصیفی به توصیف ارزشیابی های گوناگون که به شیوه های متنوع از دانش آموزان به عمل آورده ایم می پردازد و این نوع ارزشیابی همان ارزشیابی مستمر است. و معلم تحول هر دانش آموز خود را دنبال می کند و در جریان یک یادگیری وارد عمل می شود.

اساس این نوع ارزشیابی مبتنی بر این است که پیشرفت نزدیکی آزمایش شونده را به هدفی که از قبل تعیین شده بررسی می کند. و باید معین کند که فراگیران چه مقدار پیشرفت کرده اند و چقدر به هدف نزدیک شده اند و در این نوع ارزشیابی دو نوع بازخورد مورد نظر است

بازخورد اول: به دانش آموزان مربوط می شود و به او نشان می دهد که چه مرحله ای را در جریان یادگیری طی کرده است و با چه مشکلی مواجه است.

بازخورد دوم: به معلم مربوط می شود تا به او نشان دهد که چگونه برنامه آموزشی پیش می رود و با چه مشکلاتی برخورد می نماید.

پیشنهاد های کاربردی

چون اصولاً کیفیت یک امر نسبی است و انعطاف پذیر می باشد و مقطعی نست بلکه اندیشه ای مستمر است و بر اساس تلاش و فعالیت فرد انجام می گیرد و این ارزشیابی تخصصی تر بوده و مهارت و آموزش بیشتری برای بکارگیری لازم دارد. به توصیف ارزش یابی های گوناگون که به شیوه های متنوع از فراگیران به عمل آورده ایم می پردازد.

کاربرد این روش موجب عواملی از قبیل:

- ۱- افزایش اعتماد به نفس
- ۲- بهبود یادگیری
- ۳- ایجاد نگرش مطلوب و مثبت نسبت به مدرسه
- ۴- افزایش مشارکت در یادگیری
- ۵- بهبود عملکردها
- ۶- آرامش در آموزش
- ۷- افزایش روحیه انتقاد پذیری
- ۸- رشد مهارت خود اصلاحی و خود تنظیمی
- ۹- رشد و توانایی نقد خود میشود.

ذهن های خالی را به ذهن های باز تبدیل می کنید نه ذهن های پر

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

منابع

- ۱- دکتر بی آر، هرگنهان. دکتر السون، میتوچ، استادان دانشگاه هملاین، ۱۳۷۶،
مقدمه ای بر نظریه های یادگیری. ترجمه دکتر علی اکبر سیف
- ۲- براون، سالی، هورن، هلن، ۱۳۸۱. ۵۰۰ نکته چگونه کیفیت آموزشی را بهبود بخشیم. مترجم:
دکتر فرخ لقا رئیس دانا. تعداد صفحات ۲۰۷
- ۳- دکتر حسنی، محمد، دکتر احمدی، حسین، ۱۳۸۴. ارزشیابی توصیفی الگویی نو در ارزشیابی
تحصیلی
- ۴- هومن، حیدر علی، اندازه گیری روانی و تربیتی فن تهیه تست، تیتراژ ۵۰۰۰، تعداد صفحات ۳۱۰
- ۵- دکتر خوی نژاد، غلامرضا، ۱۳۷۲. اندازه گیری و آزمودن در تعلیم و تربیت. ناشر: چاپ انتشار
مؤسسه آستان قدس رضوی، تألیف استفن جی، جورژ. ۱۹۹۰، ویلیام وایرما، تعداد صفحات ۵۲۰
- ۶- رؤوف، علی، ۱۳۸۰. یاد دادن برای یاد گرفتن، سازمان پژوهش و برنامه ریزی، انتشارات مدرسه،
تعداد صفحات ۱۵۷
- ۷- رستگار، طاهره، ۱۳۸۲. ارزشیابی در خدمت آموزش. مؤسسه فرهنگی و هنری منادی تربیت،
فراهانی، مهدی. ۱۳۸۴. مقدمه ای بر ارزشیابی کیفی آموخته های فراگیران. ناشر: مؤسسه فرهنگی
سمت
- ۸- ولف، ریچارد، ۱۳۷۱. ارزشیابی آموزشی. مرکز نشر دانشگاهی. ترجمه دکتر علیرضا کیا منش
، تعداد صفحات ۲۷۴
- ۹- مجله رشد آموزش ابتدایی، ۱۳۸۴. دور فهم. انتشارات آموزش و پرورش
- ۱۰- رشد معلم، ۱۳۸۴، دوره ۲۴ اسفند

۱۱- ژرژنوازه، ژان پل کارونی، ۱۳۷۶، روان شناسی ارزشیابی تحصیلی، ترجمه دکتر حمزه گنجی،

تعداد صفحات ۲۱۳

۱۲- سیف علی اکبر، ۱۳۷۵، روشهای اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی، تهران نشر دوران .